

UDK 27-725:340-34
Stručni članak
Primljeno: 8. 2. 2010.
Prihvaćeno: 22. 9. 2010.

PUTOVI I STRANPUTICE IZGRADNJE SVEĆENIČKOG IDENTITETA

Mihály SZENTMÁRTONI

Pontificia Università Gregoriana
Piazza della Pilotta, 4, I – 00187 Roma
szentmartoni@unigre.it

Sažetak

Polazna postavka ovog članka je da je izgradnja osobnog identiteta dinamičan proces koji traje čitav život i ima prepoznatljive etape. Kad je riječ o identitetu svećenika, korisno je razlikovati osobni identitet, pastoralni identitet i mistični identitet. Oznake ovih vidova identiteta osvijetljuju se primjerima iz života.

Ključne riječi: identitet, svećenik, pastoral.

Uvod

Identitet je odgovor na pitanje »Tko sam ja?« To je dinamičan proces koji traje čitav život.

Osim osnovne, sveopće slike o sebi svatko mora dati i individualan odgovor. Svećenik mora znati odgovoriti na pitanje: »Tko sam ja kao svećenik?« Oblikovanje svećeničkog identiteta možemo podijeliti na tri razdoblja.

Prvo razdoblje je postavljanje temelja *osobnog identiteta* (godine spremanja u bogoslovnom sjemeništu), a ima kao pozitivan ishod spremnost mladog svećenika preuzeti svako poslanje. Ideja vodilja u ovom procesu je pitanje motivacije: »Zašto hoću biti svećenik?«

Drugo razdoblje traje sve vrijeme aktivne svećeničke službe, kad se posobi svećenički identitet, pronalazi se vlastit stil svećeništva, i rađa se *pastoral-*

ni identitet. Pozitivan lik prepoznaje se u shvaćanju svećeništva kao služenja, a negativni lik temelji se u shvaćanju svećeništva kao osobnog privilegija. Ideja vodilja u ovom procesu je pitanje služenja: »Zašto sam svećenik?«

Treći stadij je učvršćenje svećeničkog identiteta, nakon više godina služenja; kad osobni stil postaje prepoznatljiv može se govoriti o *mističnom identitetu*. Izražaj takvog identiteta je shvaćanje svećeničkog života kao izvora nade za druge ili kao mogućnosti mnogobrojnih ljudskih kontakata. Ideja vodilja u ovom procesu je pitanje ustrajnosti: »Zašto sam ostao svećenik?«

1. Svećenički identitet

Temelji svećeničkog identiteta postavljaju se za vrijeme formacije, koje uključuje sjemenišni odgoj, a kod redovnika godine novicijata, zatim godine teoloških studija, sve do konačne, neopozive odluke, kad mladi svećenik preuzme prve pastoralne dužnosti. Mogli bismo k tome dodati prvih pet kapelanskih godina, koje su od izvanrednog značenja za učvršćenje svećeničkog identiteta, jer to je vrijeme kad mladi svećenik obično ima pastoralne uspjehe, ali ne i punu odgovornost. Stoga je ideal staviti ga na aktivnu župu, gdje može iskusiti pastoralne uspjehe. Za oblikovanje identiteta u ovom razdoblju bitna je *motivacija*: »Zašto hoću biti svećenik?« Kao odgovor na ovo pitanje postoje dvije mogućnosti: birati svećeništvo kao profesiju ili kao Božji poziv.

1.1. Putovi i sredstva za izgradnju svećeničkog mentaliteta

Da bi se stiglo do pozitivnog ishoda u razvoju svećeničkog identiteta, odgoj u bogosloviji mora poštivati neke odgojne principe.

Prvi princip: *Krenuti od pretpostavke konačne odluke*. Danas ima sve više »probne vožnje« na različitim područjima života: probni brak, probni novicijat, probni odgoj u bogoslovnom sjemeništu. S takvog polazišta ne može se formulirati svrsishodni odgojni program. Odgoj je uvijek usmjeren prema određenom cilju, pa ako toga cilja nema, nedostaje ideja vodilja kamo se hoće stići odgojem.¹

Drugi princip: *Disciplina života*. Svećenički i redovnički život ne može se improvizirati: nemamo »nagon« za celibat, za samoću, za sustavni molitveni život, za život u zajednici. Vrline svećeničkog života moraju se uvježbati, a onda svjesno živjeti. A to počinje u sjemeništu (bogosloviji). Krjeposti su *habi-*

¹ George ASCHENBRENNER, The Presumption of Priestly Permanence, u: *Human Development*, 19 (1998.) 2, 38-44.

tus bene faciendi, navika da se čini dobro (usp. KKC 2655). Za današnje svećeničke kandidate posebnu važnost poprima uvježbavanje triju kreposti sve do točke kad postanu životne navike:

a) *Redovitost u lijeganju i ustajanju*. Važno je steći naviku ustajanja ujutro, i dobro je da si to svaki pojedinca postavi. Na taj način čovjek ne ostaje rob svoje pospanosti, nego postaje gospodar i takve elementarne potrebe kao što je spavanje.

b) *Redovitost u jelu i piću*. Radi se o askezi prehrane: jesti u određeno vrijeme i određenom mjestu, jesti sve što se ponudi bez izbirljivosti. Snaga ovog uvježbavanja sastoji se u tome da se osoba ne osjeća robom svog apetita, nego gospodarom svojih prehrambenih potreba.

c) *Radna disciplina*. Zrelu osobu resi osjećaj dužnosti. Osjećaj dužnosti igra određenu ulogu i u odnosu prema časoslovu koji katkad može postati teret. Rješenje nije u tome, da svećenik napusti moljenje izjavljujući da to nema puno smisla, nego tada časoslov postaje krjepost u smislu vjernosti prema jednoj preuzetoj obvezi.

Treći princip: *Svećenički mentalitet*. Mentalitet je trajan stav, sačinjen od spoznaja, uvjerenja i navika. Za oblikovanje svećeničkog mentaliteta osnova je *poznavanje vjere*. Nažalost današnji mladi nerijetko imaju siromašni vjerski odgoj, pa ulaze u bogosloviju s površnim poznavanjem osnovnih vjerskih istina. Studij *Katekizma Katoličke crkve* morao bi postati obavezan predmet na bogoslovijama, a mnoge stavke morali bi naučiti napamet.

Mentalitet vjere znači da osoba gleda sebe, svijet, Crkvu i svoje zvanje u svjetlu vjere. U mentalitet vjere spada i *crkveni mentalitet*, što u prvom redu znači poznavanje koncilskih dokumenata, osnovnih dokumenata učiteljstva, enciklika itd.

Za izgradnju svećeničkog mentaliteta potrebno je nadalje poznavanje *teologije svećeništva*, a i poznavanje povijesti vlastite biskupije. U ovome od velike pomoći može biti poznavanje života poznatih svećeničkih likova. Usudim se reći da duhovno štivo u sjemeništima o životu svetaca i drugih duhovnih velikana veoma pozitivno djeluje u oblikovanju svećeničkog mentaliteta.

Pozitivan ishod oblikovanja svećeničkog identiteta očituje se u *spremnosti* da se preuzme svećenička služba. Ako ne naglas, onda barem u sebi, mladi svećenik bi trebao s uvjerenjem ponavljati: »Evo me, biskupe, poglavaru, šalji me kamogod hoćeš, spreman sam ići na bilo koju župu, na bilo koji posao, bez izuzetka i bez rezerve.« Sve dok postoje isključivost: »Idem kamogod me šalžete, samo ne na onu župu, ne onom župniku...« mladi svećenik nije dovršio svoju formaciju.

Osnovne karakteristike zrelog svećeničkog identiteta jesu: konačno i neopozivo opredjeljenje (slikovito se kaže: srušio je most kojim je prešao rijeku, odgurnuo natrag čamac kojim je stigao itd.), velikodušno prihvaćanje obveza i dužnosti (celibat nije samo odricanje, nego vrijednost koju svećenik zna cijeniti), svećenički mentalitet (koji se u biti sastoji u ukorijenjenosti u evanđelju).

1.2. Miroslav Bulešić, svećenik – mučenik

Miroslav Bulešić, hrvatski katolički svećenik i mučenik, rodio se 13. svibnja 1920. godine u selu Čabrunići kraj Svetvinčeta u Istri. Osnovno obrazovanje stekao je u Juršićima, a srednjoškolsko u sjemeništima u Gorici i Kopru. Studirao je filozofiju i teologiju u Rimu na sveučilištu Gregoriana. Za njegovo školovanje zauzeo se bl. Alojzije Stepinac.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata 1943. godine postao je svećenik. Bio je župnik u Baderni do 1945. godine. To su bila strašna ratna vremena kada su u Istri bile tri vojske: partizanska, njemačka i talijanska. Osobitu pozornost posvetio je odgoju djece i mladih, pomagao je svima koji su bili u potrebi. Izjavio je: »Ja sam katolički svećenik i podijelit ću svete sakramente svima koji to traže – i Hrvatima i Nijemcima i Talijanima.« Primao je prijetnje s raznih strana pa je u svom dnevniku zapisao: »Moj život Ti sasvim darujem za svoje stado (...) Želim umrijeti za slavu Božju i spasenje duše svoje i duša svojih vjernika.«

U jesen 1945. godine imenovan je župnikom u Kanfanaru. Predavao je vjeronauk u školi, okupljao mladež, obnovio crkveno pjevanje, uveo pobožnost Srca Isusova i Marijina, organizirao pučke misije i karitativnu djelatnost. Protivnici vjere su ga napadali, ali nije htio pobjeći u Italiju: »Ako me ubiju, ubit će me za Boga i vjeru.«

U jesen 1946. godine postao je nastavnik i odgojitelj u sjemeništu i gimnaziji u Pazinu. Posvetio se odgoju i obrazovanju sjemeništara. Imenovan je tajnikom Svećeničkog zbora sv. Pavla, zalagao se za slobodu vjere i nesmetano djelovanje Crkve. U proljeće 1947. godine komunističke vlasti predstavile su »petogodišnji plan« kojim su tražili radne akcije nedjeljom, zabranu vjeronauka u školama te udaljšavanje Crkve iz javnog života. Miroslav Bulešić se tome odlučno suprotstavio.

U kolovozu 1947. godine pratio je u Buzetu delegata Svete Stolice dr. Jakoba Ukmara, koji je dijelio svetu krizmu. Komunisti su ih htjeli spriječiti, ali nisu uspjeli. Dan nakon toga, bila je sveta krizma u Lanišću. Tamo su komunisti napali Miroslava u župnoj kući i izboli ga nožem. Preminuo je od rana.

Tadašnji je papinski nuncij Joseph Harley rekao: »Vi ste više dobili smrću tog mladog svećenika, nego li ste izgubili, jer ste dobili sveca i mučenika.«

2. Kočnice na putu izgradnje identiteta kod mladih

Ne stižu svi svećenički kandidati do zrelog identiteta za vrijeme sjemenišne formacije. Razlozi leže djelomično i u duhovnom okruženju iz kojeg mladi dolaze. To su u prvom redu duboke kulturalne preobrazbe.²

1. *Društvene i ideološke promjene.* U posljednjih pedesetak godina dogodile su se duboke društvene i ideološke promjene koje su ostavile trag i na individualnom, kulturnom i vjerskom stilu života. O nekim od tih promjena govori i dokument Kongregacije za katolički odgoj o upotrebi psihologijskih kompetencija u procjeni prikladnosti kandidata za svećeništvo.³ Posebno se spominju mentalitet potrošačkog društva, nestabilnost unutar obiteljskog života, moralni relativizam, pogrešno gledanje na seksualnost, nesposobnost za temeljne odluke, nijekanje objektivnih vrijednota pod utjecajem sredstava komunikacije (br. 5).

2. *Nedostatak ideala i modela.* Veliki ideološki sistemi, u prvom redu religija, nudili su visoke ideale i čvrste modele za nasljedovanje. Danas postoji *nedostatak ideala i odsutnost modela*, što čini mladog čovjeka nedovršenim bićem, koji kroz niz godina traži svoj identitet i smisao života, budući da ne zna kamo usmjeriti svoj pogled. Mnogi mladi ne završavaju sveučilište, jer ne vide smisao imati diplomu, sve se kasnije odlučuju za ženidbu, a isto tako je porastao broj tzv. zrelih ili kasnih zvanja. Neki autori ih zovu *second chance* kandidati, koji ustvari ulaze u sjemenište ili u redovnički život na probno vrijeme, da vide, nije li to za njih pravi put; osoba zapravo traži sebe, a ne svećeništvo.⁴

3. *Kultura provizornog.* S padom velikih totalitarističkih sistema nastupila je *kultura provizornog*: ne postoje trajne vrijednote, već sve postaje relativno, jedva postoji još nešto zbog čega je vrijedno živjeti i umirati. To utječe i na formiranje svećeničkih kandidata, jer je ideja o konačnoj odluci izbljedjela: imamo probni brak, u sjemenište ili novicijat se ulazi da se vidi odgovara li taj život kandidatu,

² Usp. Vito Del PRETE, Apostoli per vocazione, u: *Orientamenti Pastoralis*, 10 (2003.), 18-29.

³ CONGREGAZIONE PER L'EDUCAZIONE CATTOLICA, *Orientamenti per l'utilizzo delle competenze psicologiche nell'ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio*, Città del Vaticano, 2008.

⁴ Philip D. CRISTANTIELLO, The Self Seeker: Seminary Applicant. Characteristics Requiring Caution, *Seminary Journal*, 8 (2002.) 2, 26-31.

a to vrijeme traganja katkad se produžuje godinama. To onemogućuje pravi odgoj. Nekad, kad smo ušli u sjemenište, odmah su nas počeli odgajati kao buduće svećenike. Danas je teško stvoriti odgojni program za mlade, koji se zapravo nisu odlučili žele li biti svećenici, odnosno redovnici, ili ne.

4. *Nedostatak vjerskog svjetonazora.* Umjesto vjerskog svjetonazora imamo *pragmatistički estetski svjetonazor* koji nastoji sve prikazati lijepim, stvoriti svijet bez boli, a unutar religije nuditi kršćanstvo bez križa, odricanja i žrtve. Iz religioznog jezika nestaju pojmovi poput grijeha, pakla, suda i odgovornosti. Svećenički poziv se olako može svesti na humanu profesiju da se pomogne drugima, ali nema više nadnaravne dimenzije. Nekad se u redovnički život ulazilo s namjerom da se postigne osobna svetost, danas ovaj pojam kao da gubi svoj smisao u duši mnogih mladih ljudi. Što znači npr. »svećenička svetost«?

5. *Laicizirano zakonodavstvo.* Svijet je postao globalno selo, u kojem *ovozemaljska stvarnost* traži vlast i organizacijsku slobodu. Dovoljno je sjetiti se europskog zakonodavstva, koje nije htjelo uvrstiti spomen o kršćanskim korijenima Europe u Ustav, a nedavno je odredilo da se u Italiji u svim školama treba skinuti križeve. Laičko zakonodavstvo zahtjeva vlast nad moralnim područjem poput braka, razvoda, homoseksualnosti, abortusa. Ukratko, živimo u laiciziranom svijetu u kojem su vjerske ideje, ideali i sadržaji potisnuti na periferiju društva, u privatno područje. Mladi koji ulaze i sjemenište često nemaju jasnu sliku o vjerskim vrijednostima, a s tim u svezi ni s ulogom Crkve i religije u suvremenom društvu, koje kao da gube svoju snagu i nemaju što značajno ponuditi javnom životu, politici i ekonomiji.

2.1. *Nedovršeni proces identiteta*

Zbog gore nabrojenih kočnica razvoj mladenačkog identiteta može otići u krivim smjerom:

1. *Zakašnjeli identitet.* Čest je slučaj u zapadnim, potrošačkim društvima da mladi ne nauče da sve ima svoju cijenu. Danas djeca i mladi predugo ostaju u okrilju sigurnosti roditeljske kuće, studij potraje i do iznad tridesete godine, odgađaju ženidbu, diplomu, životne odluke. Kod takvih osoba kasnije nerijetko dolaze do izražaja jake mladenačke krize, pa negdje oko četrdesete godine postaju buntovnici i počinju se ponašati poput adolescenata.

2. *Produžena adolescencija.* To su »bradati adolescenti«, danas često pop zvijezde, glumice, koji se već nalaze u svojim pedesetima, ali se ponašaju

poput adolescenata, oblače se po mladenačkoj modi, bojuju kosu na *pink* način, nisu sposobni preuzeti životne obveze, stoga je za njih sve provizorno, traganje, pokušaj.

3. *Žrtvovana adolescencija*. Žrtvena adolescencija je čest slučaj kod mladih koji nisu imali mogućnosti da u djetinjstvu žive na djetinji način jer su ih roditelji prisiljavali na neke aktivnosti koje traže puno vrijeme: glazba, šport, pa na neki način nikad nisu bili adolescenti, već prerano odrasli.

Nije teško skicirati tri nezrela svećenička identiteta koji se temelje na nestabilnim temeljima.

1. *Svećenik – adolescent*. Odgovara zakašnjelom identitetu. To su svećenici koji i nakon četrdesete misle da su jako mladi, pa se oblače i ponašaju kao da su mladi: oblače traperice, nose dugu kosu, sve to uz opravdanje da su »moderni«, suvremeni, žele biti blizu mladima. S time, međutim, ne postaju mlađi nego samo smješniji, a mladi ne vide u njima svećenički ideal.

2. *Svećenik – stari momak*. Odgovara produženoj adolescenciji. Čuvstveno je nezreo pa nije sposoban preuzeti obaveze svećeničke službe, već bježi ili u izmišljenu bolest ili u privatni život, posvećujući se nekom hobiju. To su mladi penzioneri koji su jedva navršili pedesetu i proglašavaju se starima, pozivajući mlađe neka sada oni rade.

3. *Prezreli svećenik*. Odgovara žrtvovanoj adolescenciji. To su vječni sjemeništari, koji se nikad nisu usudili staviti u pitanje svoje zvanje ili sumnjati da li je izbor bio pravi. Već su se u sjemeništu ponašali iznad svoje dobi, previše ozbiljni, uvijek u reverendi ili u kolaru.

3. Pastoralni identitet

Kad je mladi svećenik počeo vršiti svećeničke funkcije, oblikovanje njegova identiteta prelazi u novo razdoblje: njegovo svećeništvo poprima osobni stil. Mogli bismo nazvati ovaj novi vid identiteta »pastoralnim identitetom«. Pitanje o motivaciji poprima ovaj oblik: »Zašto sam svećenik?«. Kriterij je, naime, viđenje svećeništva kao karizme. Ako svećenik vidi u svom svećeništvu privatno vlasništvo ili privilegij, onda će se pretvoriti u funkcionara, ako pak vidi u svećeništvu karizmu koja je dana njemu, ali zbog drugih, u njemu se rađa svijest odgovornosti i postaje pastoralno orijentiran, tj. čovjek za druge.

3.1. Zreli oblici pastoralnog identiteta

Ideal je svećenik koji shvaća svoje svećeništvo kao karizmu koja je dana njemu, ali za služenje Crkvi i narodu. Taj se ideal može živjeti na razne načine, pa imamo neke prepoznatljive stilove svećeničkog života.

1. *Svećenik – čuvar tradicija.* Doživotno se opredijelio za svećeništvo, čvrst je u svom zvanju, vidi sebe kao svećenika Isusa Krista i to mu daje smisao života. Gdje god ima potrebe za svećenikom, on je tamo. Moderni stil života mu je stran (tehnologija, internet, *web* itd.), a nastoji i Crkvu sačuvati od modernizma. Kao najvažniju funkciju smatra slavljenje sv. mise i dijeljenje svetih sakramenata. Karakterizira ga vjernost Svetom Ocu a u javnosti uvijek nosi svećeničke znakove.

2. *Svećenik – osjetljiv na izazove suvremenog svijeta.* Smatra sebe Božjim čovjekom, ali je otvoren na izazove suvremenog svijeta, pa nekako živi unutar dvaju svjetova. Smatra sebe graditeljem mostova između evanđelja i kulture, između Crkve i svijeta, između tradicije i suvremenosti. Ako je potrebno, hrabro se zalaže za pravo drugih. Rijetko nosi svećeničko odijelo u javnosti.

3. *Svećenik – blizak ljudima.* Vjeruje u svoje poslanje, vjeruje u svoje svećeništvo, a ipak doživljava sebe kao jednog među svojim vjernicima. Visoko cijeni suradnju s vjernicima laicima, smatra važnim i svoj privatni život kad se može relaksirati. Vjernici ga doživljavaju kao »običnog čovjeka«.

4. *Svećenik – moderni vođa svoje zajednice.* Svećenik koji je vođen dubokim osjećajem odgovornosti za Crkvu. Visoko cijeni svakog pojedinca, zanima se za mišljenje svakoga, smatra da je uloga župnog vijeća od prvotne važnosti. Želi biti blizak ljudima, stoga puno vremena posvećuje drugima, rado posjećuje svoje vjernike.⁵

Zajednička crta ovih svećeničkih identiteta jest uvjerenje da svećeništvo nije »privatno vlasništvo«, nego od Boga dobivena karizma i povjereno poslanje. Karakteristika zrelog pastoralnog identiteta je svijest o poslanju i svijest odgovornosti za ljude koji su mu povjereni. Svećenik vrši svoj posao s uvjerenjem da ga ljudi trebaju.

⁵ Paul M. ZULEHNER, *Priester im Modernisierungsstress*, Ostfildern, 2001. Također: Paul M. ZULEHNER, *Priester in heutiger Kultur*, Ostfildern, 2001.

3.2. Otac Ante Gabrić, svećenik – misionar

Ante Gabrić rođen je 18. veljače 1915. godine u Metkoviću, a u jedanaestoj godini odlazi u travničku gimnaziju, gdje su na njega izuzetan dojam ostavila dva misionara koji su prije odlaska u Indiju svratili u Travnik. Ante odlučuje postati svećenik i stupa u isusovački red s željom postati misionar u Indiji. Novicijat završava u Zagrebu, nakon čega odlazi u Italiju na studij filozofije, te konačno 20. listopada 1938. godine brodom Victoria odlazi u daleku Indiju. Prve godine provodi u mjestu Hazaribaghu i Bošontiju učeći jezik i običaje Bengalaca. Teologiju završava na obroncima Himalaje u mjestu Kurseongu, gdje je i zaređen za svećenika 21. studenoga 1943. godine. Sljedeće dvije godine provodi u Moropaju i Ranchiju, da bi konačno prispio u Bošonti gdje će provesti ostatak svog života. Iscrpljen o. Ante Gabrić je umro 20. listopada 1988. godine i sahranjen je po vlastitoj želji pod palmama nadomak bengalske džungle u Maria Polliju uz kapelu koju je gradio. Ispunili su mu i posljednju želju i u grob mu stavili onu grudu hrvatske zemlje koju je sa sobom ponio iz domovine i bočicu Jadranskog mora.

Na upit što za njega znači biti misionar, ovako je odgovorio: »Što znači biti misionar? Znači: dati Isusa drugima, dati život za druge. Isus je najveći misionar. Draga je Gospa također misionarka, jer je nama dala Isusa.« Kratko i dokraja jasno. Donijeti Isusa svima – bilo je sve što je htio, za to je živio i time učinio najviše što je mogao.

3.3. Kočnice na putu oblikovanja pastoralnog identiteta

Na putu prema zreлом pastoralnom identitetu postoje neke kočnice koje mogu skrenuti razvoj na stranputicu.

1. *Teologija svećeništva*. Tradicionalno se svećenički identitet vezao uz trostruku službu svećenika koja proizlazi iz gledanja na svećeništvo kao sudjelovanja u Kristovu svećeništvu, kako to potvrđuje i Drugi vatikanski koncil (usp. *Presbyterorum ordinis*, 7). Svećeničko poslanje, prema tome, uključuje tri funkcije: bogoštovnu, proročku i kraljevsku. Ova teološka uporišta, međutim, nekako su izbljeddjela u postkoncilskim raspravama, jer se sami teolozi ne slažu koje su bitne odrednice svećeničkog identiteta.

a) Ima teologa koji smatraju da se bit svećeništva sastoji u *služenju svetih otajstava*, u prvom redu svete mise i svetih sakramenata.⁶ Stvarno, mnogo je

⁶ Yves M.-J. CONGAR, *Sacerdoce e laicat: devant leurs tâche d'évangélisation et de civilisation*, Paris, 1962.

dječaka, osobito ministranata, otkrivalo postupno svoje zvanje promatrajući veličanstveno priređene svečane svete mise, diveći se svećeniku, koji je bio obučen u sjajnu misnicu i tajanstvenim riječima (na latinskom) služio svetu misu. Međutim, danas je ova slika svećenika nekako izblijedjela. Mise nisu više onako svečane, kao što su nekad bile, katkad i misno ruho više naliči na neko radno odijelo, nego na svečanu bogoslužnu odoru, a tajanstveni latinski zamijenio je svima razumljiv narodni jezik. Kasnije se ova motivacija može javiti kao nostalgija za liturgijom, za prošlošću i za tradicijom.

b) Drugi teolozi misle da je bit svećeništva *navijestiti evanđelje*. Svećenik je onaj, koji naviješta Riječ Božju, bilo to zgodno ili ne, kako to sv. Pavao govori za sebe.⁷ Sigurno se još sjećamo svećenika, koji su bili snažni govornici, koji su znali poučavati, opominjati, ali i karati s propovjedaonice. Ali nekako kao da danas ima sve manje takvih jakih propovjednika; nedjeljne propovijedi često se suzuju na dobrohotnu homiliju o Božjoj ljubavi. Nažalost, ova se motivacija može javiti kasnije kao religiozni fundamentalizam, pa svećenik katkad zna terorizirati savjesti pozivajući se na evanđelje.

c) Ima i takvih teologa koji bit svećeništva vide u *ulozi pastira*. On je taj, koji stoji na čelu svoje župske zajednice, on je tješitelj žalosnih, otac sirota, branitelj progonjenih, odgovoran za svoje vjernike.⁸ Ova uloga svećenika upala je u duboku krizu u našim danima. Ima sve manje svećenika, a sve više laici preuzimaju odgovorne uloge u vođenju župa. Ova se motivacija može veoma lako pojaviti kao želja za vlašću.

Pojam »pastirskog autoriteta« doživio je u nedalekoj prošlosti žestoke kritike koje je pokrenuo francuski filozof Michel Foucault, a onda ju je detaljnije razradio njemački teolog Hermann Steinkamp u knjizi čiji je i sam naslov programski poklik: *Die sanfte Macht der Hirten (Svilena vlast pastira)*.⁹ Osnovna je teza knjige da vršenje vlasti ima i jednu baršunastu formu koju upravo svećenici primjenjuju na taj način, da se pozivaju na Dobrog Pastira koji poznaje svoje ovce, koji se osjeća odgovornim za njih te ih nastoje dovesti na pravi put. Ali sve to nije ništa drugo, doli vladanje nad životom drugih.

⁷ Karl RAHNER, *L'aggancio teologico per la determinazione dell'essenza del sacerdozio gerarchico*, u: *Concilium*, 5 (1969.) 5, 310-316.

⁸ Walter KASPER, *Nuovi accenti nella concezione dogmatica del ministero sacerdotale*, u: *Concilium*, 5 (1969.) 5, 243-257.

⁹ Hermann STEINKAMP, *Die sanfte Macht der Hirten. Die Bedeutung Michel Foucaults für die Praktische Theologie*, Mainz, 1999.

2. *Teologija laikata*. Sve vidljivije i aktivnije angažiranje laika u pastoralu dovelo je do određene mjere u pitanje identitet samog svećenika. Pad broja svećeničkih i redovničkih zvanja prisiljava nas da sve više poslova povjerimo laicima. Nadalje, teologija o laikatu je neke svećenike obeshrabrila s obzirom na vlastitu vrijednost, kao što to ističe još sedamdesetih godina jedan, do danas valjani, dokument američkih biskupa o izvorima stresa u svećeničkom životu. Među ostalim uzrocima spominju upravo pretjerano isticanje dostojanstva laika, tako da to na neki način relativizira vrijednost svećeništva.¹⁰

Proučavajući krizu svećeničkih zvanja, psihosocijalna istraživanja polaze od opažanja da svako zvanje ima svoju cijenu i svoju nagradu. Ako su ove dvije vrijednosti proporcionalne, osoba je spremna platiti cijenu da bi postigla cilj. Ako je pak cijena previsoka, a nagrade preniske, osoba će se obeshrabriti. Prema nekim upravo se to dogodilo sa svećeničkim statusom nakon Koncila. Cijena svećeništva je ostala ista: celibat, molitva časova itd., a nagrade su se umanjile. Nekad je svećenik bio cijenjena osoba, vođa svog naroda, visoko vrjednovan na društvenoj ljestvici. Danas je vrlo često svećenik bezimena rubna figura na periferiji društvenih događanja.¹¹ Nadalje, svećenička služba je zahtjevna služba. Malo je drugih zvanja koja zahtijevaju toliko različitih sposobnosti i vještina kao svećenička služba. Prema nekim procjenama rutinski posao jednog svećenika u prosjeku zahtijeva 60-70 sati tjedno.¹²

3. *Poljuljani društveni status*. Nekad je svećenik bio cijenjena javna osoba. Danas sve se više govori o svećeniku kao jadniku, grješniku, kao o pedofilu, koga se smije prezirati i izrugivati mu se. U Irskoj je jedna ministrica predložila da se svećenicima i časnim sestrama zabrani rad po školama, budući da su svi potencijalni pedofili. U Švicarskoj su biskupi napisali otvoreno pismo vjericima pozivajući ih na više poštovanja prema svećenicima. Ovako pišu: »Vi tražite od nas biskupa da vam damo svećenika, a što vi radite da ga zaslužite? Kad vas pitamo biste li dali svog sina za svećenika, vi odgovarate da biste ga radije vidjeli mrtva nego da bude svećenik. Vi tražite svećenika, ali izrugujete se celibatu. Morate shvatiti, da su svećenici vaši, vi ste odgovorni za njih, morate moliti za zvanja i biti velikodušni ako Bog pozove vašeg sina.«

¹⁰ THE BISHOP'S COMMITTEE ON PRIESTLY LIFE AND MINISTRY, *The Priest and Stress*, Washington, 1982.

¹¹ Usp. Eva-Maria FABER, Suchen, was den Einsatz lohnt. Priesterausbildung in heutigen Kontext, *Geist und Leben*, 74 (2001.) 2, 120-130.

¹² Usp. Archibald D. HART, The emotional hazards of the ministry, u: Peter ROELOFSMA – Jozef CORVELEYN – Joke W. van SAANE (ur.), *One Hundred Years of Psychology and Religion: Issues and Trends in a Century Long Quest*, Amsterdam, 2003, 169-186.

3.4. *Nedovršeni oblici pastoralnog identiteta: duhovni klerikalizam*

Na putu izgradnje pastoralnog identiteta mogu se ispriječiti neke zapreke koje mogu zaustaviti proces, npr. *duhovni klerikalizam*. Kad se kaže »klerikalizam«, obično se misli na miješanje Crkve, odnosno svećenika u politiku. Ali postoji i duhovni klerikalizam; taj pojam označava jedan nutarnji stav svećenika koji smatra da je svećeništvo privatno vlasništvo i može raditi s njim što hoće. Iz takvog stava rađaju se razni stilovi svećeničkog djelovanja.¹³

a) *Ambiciozni svećenik*. Voli vlast i autoritet zajedno s prestižem što iz njih proizlazi. Ne škodi po sebi nikom, ali niti je od velike koristi za svoje vjernike. Ambiciozni svećenik obično nije spreman na suradnju s drugim svećenicima, još manje s laicima.

b) *Svećenik gentleman (svećenik gospodin)*. Voli ugodan život, dobre restorane, operu, koncerte, pohađa muzeje, ima bogat društveni život, obično pohađa učene i bogate ljude, godišnji odmor provodi na luksuznim mjestima. U kući ima više poslužitelja koji se brinu oko njega. Ugodan je u društvu, spontan i velikodušan u ophođenju s drugima. Vjernici ga obično vole, jer je brižan i uljudan, ali ga doživljavaju kao bogatog, izvan njihovih ekonomskih mogućnosti, pa prema tome kao da pripada višoj socijalnoj klasi.

c) *Svećenik romantik*. Osnovna karakteristika mu je nostalgija za prošlošću. Obično se radi o stvarima koje nije osobno iskusio, nego je čitao o njima. U našim danima javlja se želja za svećeničkom nošnjom prijašnjih vremena, za liturgijom prije Koncila itd. Ne zanima se u prvom redu za nauk ili za autoritet, nego za običaje, za stil u liturgiji, za nošnju, posebno običaje u svojoj župi, dostojanstvo svećeništva. Obično je iskreno pobožan, ali se slabo zanima za sadašnju složenu situaciju Crkve i svijeta.

d) *Svećenik bez inicijative*. Osnovna mu je krjepost poslušnost prema crkvenim autoritetima. Predano radi, discipliniran je, čovjek molitve, poslušan, uljudan. Sve čini što se od njega izričito traži, slijedi propise, pa u očima ljudi izgleda kao odgovoran svećenik. Nedostatak mu je što ne preuzima inicijativu. Smatra da rješavanje složenih problema nije njegova zadaća, nego njegovih pretpostavljenih. Često i ne želi vidjeti probleme, pa djeluje kao naivac i nekritičan.

e) *Nametljivi svećenik*. Jedna od zadaća svećenika je naviještati evanđelje i formirati svoje vjernika u svjetlu nauka Crkve. Nametljivi svećenik ozbiljno

¹³ Edward KRASEVAC, Clericalism and the Religious Life, u: *Review for Religious*, 63 (2007.) 3, 248-264.

uzima ovu svoju ulogu pa je stalno zabrinut zbog pogrješaka drugih. Budući da je stalno prisutan, ljudi ga doživljavaju kao teret, izbjegavaju ga, budući da sama njegova prisutnost već znači prijetnju. Više je zabrinut za strukture, pravila i propise, nego za konkretne ljude. Kriva pretpostavka takvog svećenika je uvjerenje da u ime Krista može govoriti i suditi bez milosrđa, bez razboritosti, bez suosjećanja, da može primijeniti zakon doslovno.

f) *Ogorčeni svećenik*. Doživio je neku uvredu, ranu, poniženje tijekom svoje svećeničke službe i to ga tereti. Kao obranu od prošlih negativnih iskustava postaje minimalist u službi, katkad bježi u alkohol. Nesretan je i čini nesretnima druge oko sebe.

4. Mistični identitet

Treće razdoblje oblikovanja svećeničkog identiteta jest formiranje *mističnog identiteta* a obično se podudara sa starijim godinama. Pitanje motivacije ovdje se ovako postavlja: »Zašto sam ostao svećenik?« Svećenik gleda unatrag i shvaća da nije bio on taj koji je učinio velike stvari, nego je Bog učinio velike stvari po njemu. Postoje različiti izražaji tog mističnog identiteta.

1. *Svećenik – nositelj nade*. U jednom pismu upućenom svećenicima pokojni papa Ivan Pavao II. definirao je svećenika kao *nositelja nade*. Današnji je svijet izgubljen, obeshrabren, bez nade. Potrebna mu je nova nada, nova garancija smisla života. Svećenik je onaj, koji samim svojim postojanjem govori da Bog voli ovaj svijet. A temelji tog novog svećeničkog identiteta su ovi stupovi: ljubav, divljenje, vjera.

a) *Fantazija ljubavi*. Čime god se jedan svećenik bavio, osnovno mu je poslanje da pokaže Isusa Krista ljudima. A to se može ne samo na župi, nego i na katedri ili u nekom uredu; ne samo s propovjedaonice, nego i uz radni stol.

b) *Dioljenje vlastitom svećeništvu* koje ostaje tajna i za samog pozvanoga. Lijepo je biti svećenik Isusa Krista, jer u njemu vidimo znak njegove posebne ljubavi prema nama.

c) *Vjera u milost zvanja*, u stalešku milost. Štogod svećenik radi, nikad nije sam, nego je uz njega onaj koji ga je pozvao: Isus Krist.

2. *Svećenik – čovjek mnogostrukih odnosa*. Kardinal Carlo Maria Martini uputio je 24. lipnja 2002. godine pastoralno pismo roditeljima s ovim naslo-

vom: »Onome koji voli svoju djecu i budućnost Crkve«. ¹⁴ U drugom dijelu pisma kardinal govori o svećeničkom pozivu te potiče roditelje da se ne boje ako im sin izrazi želju postati svećenik. Ovako piše: »Nerijetko primjećujem kod roditelja određeni strah, nelagodnost pred mogućnošću da im sin poželi biti svećenik. Katkad i roditelji sjemeništaraca pokazuju određeni nemir s obzirom na budućnost svojih sinova kao da se pitaju: »Kakav to život očekuje moga sina kad postane svećenik? Hoće li biti sretan? Hoće li se osjećati osamljen?«

Zatim kardinal Martini nastavlja pismo rišući vrlo lijepu sliku o mističnom identitetu svećenika: »Želio bih odgovoriti na ova pitanja, da život svećenika današnjice kao i sutrašnjice, isto kao od jučer jest *kršćanski život*: prema tome, onaj koji želi biti dobar svećenik, nosit će svoj križ svaki dan, kao što i vi roditelji nosite svoj križ, u služenju koje neće uvijek biti priznato, u vršenju odgovornosti koja će naići na kritiku i nerazumijevanje, u mnoštvu poslova koji će katkad biti naporni. Ipak mi se čini da se ne uzima u obzir dovoljno ono što čini život jednog svećenika na jedinstven način lijepim i radosnim.«

a) Svećenik je prije svega *čovjek mnogostrukih ljudskih odnosa*: posvećuje svoje vrijeme osobama. Ne bavi se toliko stvarima, papirima, novcima, nego ljudima. Svoje vrijeme provodi u susretu s ljudima: sa starcima i djecom, s mladima i odraslim, s bolesnima i zdravima, s onima koji ga vole i pomažu ali i s onima koji ga kritiziraju i omalovažavaju. Radi se o izvanrednom ljudskom iskustvu. Svećenik susreće sve te ljude ne da bi im prodao nešto, ne da bi od njih imao neku korist, ne iz znatiželje, ne kao što se susreću klijenti, nego tako da se zanima za njihov život, za njihovu radost i žalost, za njihovu vjeru. Svećeniku ljudi često otvaraju svoja srca na način koji nema premca u drugim ljudskim odnosima, i u ovom povjerenju sije se Riječ Božja koja govori istinu, koja se otvara vječnoj nadi, koja iscjeljuje po opraštenju.

b) Svećenik živi jednu *izvanrednu slobodu*: on je predao sebe Crkvi stoga, ako je dosljedan svojem zvanju, ne boji se budućnosti, ne navezuje se na stvari, ne trudi se da se obogati. Predao je sebe po poslušnosti biskupu i upravo u toj poslušnosti živi veliku slobodu, raspolaže svojim vremenom za služenje, služi se svojim talentima za dobrobit svoje zajednice.

c) Svećenik služi za sebe i za ljude *tajne spasenja*: djela njegovih ruku nisu prolazna dobra, već slaveći sveta otajstva pruža ljudima milost ulaska u vječni život, zajedništvo s Isusom. Ma koliko se činilo da ljudi ne slušaju njegov glas,

¹⁴ Carlo Maria MARTINI, *Per chi ama i suoi figli e il futuro della Chiesa. Lettera ai genitori*, Milano, 2002.

ma koliko se činilo da je sve manje onih koji traže dar koji im on može dati, svećenik živi u sigurnosti da Božje kraljevstvo dolazi upravo na ovakav način, tj. kao sjeme koje mora umrijeti da bi donijelo mnogo ploda. Svećenik, na kraju svog života, kad pogleda unatrag, može osjetiti kajanje zbog svojih nedostataka, slabosti i nedostojnosti, ali mu neće nedostajati neusporediva utjeha da je mogao ljudima pružiti kruh života i zagrljaj Božjeg oprostjenja.

Pokazatelji mistične svećeničke duhovnosti su optimizam, pozitivno gledanje na svijet, Crkvu i na vlastito zvanju: »Isplatilo se biti svećenik.« Nositelj takve duhovnosti je mistika svagdanjeg života: svećenik živi u Božjoj prisutnosti s uvjerenjem da ga Bog bezuvjetno voli, pa je sposoban prihvatiti i patnju i samoću. Tražimo li uzor za takvu »staračku mističnu svećeničku duhovnost« dolaze nam na pamet blaženi Ivan XXIII. koji je unatoč poodmakloj dobi upravo zračio optimizmom i dobrotom; Sluga Božji papa Ivan Pavao II., koji »nije htio sići sa svog križa« unatoč bolesti i krajnjim fizičkim slabostima, jer je vjerovao da ga je Bog postavio za službu pape. Možemo se sjetiti kardinala Franje Kuharića čije su propovijedi bile pune duboke mistične duhovnosti. A postoji jedan lik, kojega možda manje ljudi poznaje, ali koji je veličanstven u svojoj mističnoj duhovnosti: don Grgo Bučić, legendarni duhovnik splitskog sjemeništa.¹⁵

4.1. Don Grgo Bučić, svećenik – mistik

Don Grgo Bučić (1889. – 1936). Donosimo neke karakteristike iz osebujnog sjećanja don Ante Škobalja, bivšeg učenika don Grge. Pripovijedajući o dvostrukoj ulozi sjemeništa, znanstvenoj i religioznoj, ovako piše: »No, dok smo živih predstavnika racionalizma, znanosti i književnosti imali mnogo, don Grgo je bio sam. Ne samo što je bio sam, nego kao da ga i nije bilo. Toliko je bio pravi sljedbenik Isusa Krista, kao neko njegovo produženje, da mi između njega i Isusa nismo ni pravili razliku.«¹⁶ Govoreći o don Grgi kao ispovjedniku, ovako ga riše: »Don Grgo je mogao neprestano sjediti u ispovjedaonici i nikad mu se nije žurilo, bilo prije ili poslije mise, bilo u danu, bilo u noći.«¹⁷ I jedan detalj, kako su ga doživljavali njegovi učenici: »I u zgodama u kojima don Grgo nije imao nikakve uloge, udjela, niti jedne riječi ili čina osim svoje prisutnosti, ta sama njegova tiha i šutljiva prisutnost, nekim tajanstvenim

¹⁵ Jure BOGDAN – Andrija Vojko MARDEŠIĆ (ur.), *Don Grgo Bučić. Uzor kreposti i samoprijetogora*, Split, 1995.

¹⁶ *Isto*, 148.

¹⁷ *Isto*, 154.

djelovanjem Duha, imala je na mene više učinka nego riječi i djela svih ostalih aktivnih sudionika.«¹⁸

Originalan opis don Grge kao svećenika daje Grgo Roglić: »Svećenik koji nikad nije iznosio 'novih' misli. Biće koje nije imalo 'individualnosti'. Intelektualac kojega nisu mučili problemi. Demokrata koji je bio aristokrata. Čovjek koji nije bio »originalan«. To je don Grgo [...] Svoje 'Ja' uronio je u zdenac Novog Jakova – u Živu Vodu, koja je izgrizla ono što je bilo specifično njegovo, i izbrisala mrlje i sjene na stranicama njegove bijele duše, da jače odskoči Učitelj žig: *Sacerdos alter Crhistus – Svećenik drugi Krist!*«¹⁹

4.2. Kočnice na putu prema mističnom identitetu

Na putu prema izgradnji mističnog svećeničkog identiteta postoje neke kočnice koje mogu zaustaviti rast.

a) *Stres*. Ova engleska riječ znači preopterećenost organizma, bilo tjelesnu, bilo psihičku, što izaziva nespecifičnu alarmnu reakciju i tzv. adaptacijski sindrom, koji se očituje kao iscrpljenost. Duhovne poteškoće uključuju teškoće oko molitve, gubitak motivacije, radosti, entuzijazma i mira. Svećenik izložen stalnom stresu može postati čangrizavi starac.

b) *Burnout (izgorjelost)*. Svećenici i redovnici su po svojem zvanju »ljudi za druge«, tj. altruizam je dio njihova zvanja, oni su »profesionalci altruizma«. Psihologija je, međutim, uočila pojavu da nakon nekog vremena osobe koje se toliko daju za druge nemaju vremena za sebe, upadaju u krizu koja se zove izgorjelost. Glavni simptomi *burnout* sindroma su kroničan umor, razdražljivost u poslu, neorganiziranost u pristupu zadaćama, čuvstvena tupost, zanemarivanje vlastitih potreba. Rezultat može biti starac koji je zapustio sebe a život svoje okoline čini nesnošljivim stalnim kritikama i razdražljivošću.²⁰

c) *Kriza srednje dobi*. Središnji sadržaj ovog prijelaza jest iskustvo vlastite smrtnosti. Među simptomima nalaze se osjećaj potištenosti i praznine, žaljenje za izgubljenim mogućnostima, kajanje zbog nekih odluka ili propuštenih prilika.²¹ Pojave koje očituju da je posrijedi kriza i koje se javljaju u sve većem broju jesu: dosada, nedostatak radosti, umanjeno povjerenje u sebe, povećana

¹⁸ *Isto*, 158.

¹⁹ *Isto*, 22.

²⁰ Usp. Giuseppe CREA, *Stress e burnout negli operatori pastorali*, Bologna, 1994, 74.

²¹ Usp. Sean D. SAMMON, *Life After Youth: Midlife Transition and its Aftermath*, u: *Human Development*, 3 (1982.), 15-25.

sumnja u sebe, pojačana nesigurnost.²² Posljedica može biti da svećenik ne vjeruje više u ispravnost svoga zvanja pa traži »oštećenje« ili u gomilanju novca, ili čak u pokušaju braka (statistike pokazuju da relativno mnogo svećenika napušta zvanje i ženi se između 50. i 60. godine života!).

d) *Profesionalna deformacija*. Istraživanja su dokazala da mnogi svećenici postaju profesionalno deformirani zbog triju razloga: 1) Svećenik živi u svijetu simbola što ga može lako udaljiti od stvarnoga svijeta i stvarnih problema ljudi, i to može ići sve do religioznog fanatizma. 2) Svećenik je čovjek koji se susreće često sa svijetom samoće i smrti što može pojačati sklonost depresiji, katkad i kao kompenzaciju za potisnutu agresivnost koju ne može ili ne zna na drugi način iskazati. 3) Svećenik je čovjek koji uvijek stoji pred publikom kad vrši svoje liturgijske funkcije; to može pojačati sklonost ekshibicionizmu i monologiziranju.²³ Posljedica može biti sebičan svećenik koji misli da svi imaju dužnost samo se o njemu brinuti.

Zaključak

U našem traganju za svećeničkim identitetom krenuli smo od jednostavnog pitanja: »Tko sam ja?« Ovo se pitanje odnosi na *sadržaj* identiteta, a moguće je dati odgovor na trima razinama.

Na *psihičkoj razini* svećenik se pita: »Tko sam ja u vlastitim očima?« a odgovor daje on sam. Za mentalno zdravlje od velike je važnosti da svećenik prihvati sebe, da cijeni sebe, dapače, da voli sebe. Vanjski izražaj toga samopoštovanja je da svećenik pazi na sebe, na svoje zdravlje, na svoju vanjštinu.

Na *društvenoj razini* pitanje o identitetu ovako se formulira: »Tko sam ja u očima ljudi?« a odgovor daje okolina. U današnjem društvu slika svećenika se u mnogočemu promijenila i to u negativnom smjeru. Nekad je svećenik bio »značajna društvena figura«, danas je beznačajna, sporedna figura. Zbog toga on sam mora znati cijeliti i braniti lik svećenika.

Na *duhovnoj razini* svećenik se ovako pita: »Tko sam ja u Božjim očima?« a odgovor daje Bog, odnosno svećenik dolazi do zaključka da ga je Bog pozvao na svećeništvo i to mu daje potreban duševni mir, jer je uvjeren da mu je život vrijedan.

²² Usp. F. J. CERDA, Dinamismi soggiacenti alla metà della vita, u: *Vita Consacrata*, 28 (1993.), 741-743.

²³ Usp. Margaretta Killer BOWERS, Psychopathology of Religious Personnel, u: Stuart W. COOK (ur), *Research Plans in the Fields of Religion. Values and Morality*, New York, 1962., 123-132.

Draga slika za zreli svećenički identitet je *Blažena Djevica Marija*. Možemo razlikovati tri momenta u njezinu shvaćanju vlastitog zvanja. Kao mlada djevojka sigurno se pitala kamo da usmjeri svoj život: majčinstvo ili djevičanstvo? Ona je odabrala djevičanstvo. A onda je Bog ušao u njezin život i odveo je na jedan put koji ona nije odabrala: postati majkom. Marija je to prihvatila slobodno, ali istovremeno je žrtvovala svu svoju slobodu: od tada je morala ići tamo kamo ju je to novo zvanje vodilo, sve do Kalvarije.

To je životni put svakog svećenika. U mladosti smo se pitali, kamo usmjeriti svoj život. Onda je Bog ušao u naš život i mi smo mu povjerovali da nas zove da budemo svećenici. Ali kad smo to prihvatili, mi smo mu predali i svoju osnovnu slobodu: dalje nismo mi gospodari svoga zvanja, nego moramo ići kamo nas logika tog zvanja zove ili šalje. Zrelost svećeničkog identiteta se mjeri poslušnošću Božjem poslanju.

Summary

PATHS AND BYPATHS OF BUILDING PRIESTHOOD IDENTITY

Mihály SZENTMÁRTONI

Pontificia Università Gregoriana
Piazza della Pilotta, 4, I – 00187 Roma
szentmartoni@unigre.it

The principle hypothesis of this lecture is that the building of priesthood identity is a dynamic process that continues throughout life and has recognisable stages. When referring to the identity of the priest, it is useful to differentiate personal identity, pastoral identity and mystical identity. The features of these aspects of identity are illuminated through examples in life.

Key words: *identity, priest, pastoral.*